

SXEDIO.J24

1.4.1959: Η ΑΡΙΣΤΕΡΑ ΑΝΑΓΝΩΡΙΖΕΙ ΑΡΓΑ, ΑΡΓΑ, ΑΛΛΑ ΣΤΑΘΕΡΑ, ΤΟΝ ΕΘΝΙΚΟ- ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΤΙΚΟ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ ΤΟΥ ΑΓΩΝΑ ΤΗΣ ΕΟΚΑ

Μετά την απόφαση της Κεντρικής Εκπιτροπής του ΑΚΕΛ τον Μάιο του **1957** στην οποία αναθεώρησε τη στάση της έναντι του αγώνα της ΕΟΚΑ τα πράγματα δεν ήταν όπως αναμενόταν ότι θα ήταν, δηλαδή η εφημερίδα "Χαραυγή" εκφραστικό όργανο του ΑΚΕΛ έκαμε μια μικρή στροφή έναντι του ασγώνα της ΕΟΚΑ, αλλά όχι τόσο σημαντική που να ξεχωρίζει από τις άλλες εκδόσεις της.

Εκείνο που έκαμε ήταν να προβάλλει τις εκτελέσεις αγωνιστών της ΕΟΚΑ και το θάνατό τους αλλά χωρίς ιδιαίτερα επίθετα.

Ακόμα προέβαλλε μνημόσυνα αγωνιστών και πεσόντων με τον ίδιο τρόπο και εγκαινίασε εκστρατεία για τον τερματισμό των εκτελέσεων από το αποικιακό καθεστώς.

Ομως η εφημερίδα δεν σταμάτησε ποτέ να στιγματίζει τις επιθέσεις και τις δολοφονίες αριστερών με τα πιο σοβαρά επίθετα (δολοφόνοι, τραμπούκοι, νυκτοβάτες).

Οπως ήταν φυσικό σε μια περίοδο που η ΕΟΚΑ επέβαλλε τη θέληση της σε κάθε γωνιά, ακόμα και διά πυρός και σιδήρου, και οι διαταγές της γίνονταν σεβαστές από τους υποστηρικτές της και εφαρμόζονταν χωρίς να ερευνάται η ορθότητα τους, αρκούσε να αναφερόταν ότι ήταν διαταγή του αρχηγού της ΕΟΚΑ ή της ΕΟΚΑ ευρύτερα, τα σκληρά επίθετα που χρησιμοποιούσε η εφημερίδα για να καταδικάσει τη δράση των μελών της ΕΟΚΑ προκαλούσαν περισσότερο παρά να γεφυρώνουν στις θέσεις των δύο πλευρών, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι ήταν αδικαιολόγητη να καταγγέλλει τις δολοφονίες.

Η "Χαραυγή" πρόβαλε τις δολοφονίες των Σάββα Μενοίκου στο Λευκόνοικο και Γεωργίου Γιασουμή Μάτσουκου στη Γύρου το **1958** κάτω από τους ακόλουθους

τίτλους:

"Στα όρια του καννιβαλισμού και της Ιεράς Εξέτασης. Το όργιο της πολιτικής δολοφονίας έχει εξεγείρει κάθε πατριωτική συνείδηση. Πρωτοφανής εξυπηρέτηση του αποικιακού δόγματος. Πλήρεις λεπτομέρειες της γκαγκστερικής μεθόδου που χρησιμοποίησε συμμορία φανατικών στο Λευκόνοικο για να δολοφονήσει τον τίμιο συντεχνιακό εργάτη Σ. Μενοίκου. Ξέσπασμα της λαϊκής οργής με συγκεντρώσεις και διαδηλώσεις στο Βαρώσι, τη Λεμεσό και τη Λάρνακα".

Εξ άλλου για τη δολοφονία του Ανδρέα Ηλία Σακκά από τα Πέρα Ορεινής η ίδια εφημερίδα έγραφε:

"Ανανδροι μασκοφόροι διέπραξαν προψές ακόμα ένα αποτρόπαιο έγκλημα, δολοφονώντας κατά τον πιο επαίσχυντο τρόπο τον τίμιο παλαιοσυντεχνιακό εργάτη Ανδρέα Ηλία Σακκά, **39** χρόνων, από τα Πέρα Ορεινής".

Και σε μια τρίτη δολοφονία, του Παναγή Στυλιανού στην Αχερίτου τον ίδιο χρόνο πρόσθετε:

"Το όργιο αίματος εναντίον της αριστεράς συνεχίζεται. Οι καννίβαλοι του Λευκονοίκου τους οποίους τόσο χλιαρά προσπάθησε να δικαιολογήσει ανώνυμος, εκπρόσωπος του αρραγούς μετώπου, βρήκαν μιμητές στην Αχερίτου, όπου τραμπούκοι-μαγκουροφόροι βασάνισαν μέχρι θανάτου βοσκό προοδευτικών φρονημάτων, χωρίς ούτε καν να τολμήσουν να του προσάψουν κατηγορία".

Ομως στελέχη του ΑΚΕΛ ιδιαίτερα το **1958** έκαμναν αναφορά στην ΕΟΚΑ και στους πεσόντες και απαγχονισθέντες τους οποίους και θεωρούσαν ήρωες του αγώνα και κατέθεταν μάλιστα και στεφάνια σε μνημόσυνά τους.

Στις **16.3.58** (εφημερίδα Χαραυγή) σύμφωνα με δήλωση του δημάρχου του ΑΚΕΛ Κώστα Παρτασίδα, της Λεμεσού σε σύσκεψη στη Λεμεσό στις **22 1.1958** για καταδίκη των δολοφονιών στη Λύση και Κώμα του Γιαλού, σε καμιά περίπτωση "δεν αναφέρθηκα εναντίον της Εθναρχίας και ποτέ δεν μίλησα για

ψευτοαγωνιστές".

Πρόσθετε:

"Ούτε χρειάζεται να επαναλάβω ότι όσα είπα στην ομιλία μου στις **22.1.1958** ότι δηλαδή οι Καραολήδες, οι Παλληκαρίδηδες, οι Αυξεντίου και όλοι οι άλλοι που έδωσαν τη ζωή τους στον αγώνα είναι ήρωες του κυπριακού λαού, σύμβολα του εθνικοαπελευθερωτικού μας αγώνα, τη μνήμη των οποίων οφείλουμε να σεβόμαστε και να τιμάμε".

Στις **18.3.1958** η "Χαραυγή" όπως και οι άλλες εφημερίδες κάτω από τον τίτλο "τελέστηκαν πάνδημα μνημόσυνα πεσόντων κυπρίων στους εθνικοαπελευθερωτικούς αγώνες" έγραφε:

"Προχθές Κυριακή στις Σταυροσκύνησης τελέστηκαν σε πλείστα μέρη της Κύπρου πάνδημα μνημόσυνα τιμητικά της θυσίας και της μνήμης των πεσόντων Κυπρίων αγωνιστών κατά τους τελευταίους εθνικούς απελευθερωτικούς αγώνες και τον αγώνα για την Κυπριακή ελευθερία.

Σε ιδιαίτερα επιβλητικό μνημόσυνο στην Αρχιεπισκοπή, το Παγκύπριο Γυμνάσιο τίμησε τους πεσόντες στο βωμό της ελευθερίας τροφίμους του από των βαλκανικών πολέμων μέχρι σήμερα, μεταξύ των οποίων οι Γιωργαλλάς, Ιωνάς, Ζάκος. Αλλα επιβλητικά μνημόσυνα έγιναν για τον Παλληκαρίδη, τον Τσιάρτα, τον Πετράκη Κυπριανού, τον Λένα, τον Θεοδοσίου στο Καϊμακλί, Χαντριά, Ορά, Στύλλους και δεκάδες άλλες κυπριακές κοινότητες".

Σε μια περίοδο που το ΑΚΕΛ έκαμε παντιέρα τον αγώνα για επιστροφή του Αρχιεπισκόπου Μακαρίου στην Κύπρο, τον οποίο αποκαλούσε Εθνάρχη, αλλά χωρίς, ωστόσο, να θέλει να υπογράψει έγγραφο με το οποίο να του δίνει εν λευκώ το δικαίωμα να διαπραγματεύεται για την τύχη της Κύπρου, πράγμα που προκαλούσε μεγάλες διαφορές μεταξύ Αριστεράς και Δεξιάς, ο Εθναρχεύων Μητροπολίτης Κιτίου, τύγχανε προβολής από τις στήλες της εφημερίδας.

Στους γιορτασμούς για την επέτειο της **25ης** Μαρτίου σύμφωνα με την "Χαραυγή" η ΠΕΟ παρίστατο και

στον ι. ν. Φανερωμένης όπου μίλησε ο Εθναρχεύων Μητροπολίτης Κιτίου την ομιλία του οποίου πρόβαλλε τονίζοντας ότι ο Κιτίου Ανθιμος εκφώνησε "εμπνευσμένο ρωμαλέο και πατριωτικό πανηγυρικό λέγοντας: "Ο Κιτίου εξ ονόματος των Ελλήνων της Κύπρου απέτισε φόρον τιμής προς τους ήρωες και τους μάρτυρες πρωτεργάτες της ελληνικής ελευθερίας, τοποθετεί ελληνικήν επανάσταση του 21 στα πλαίσια της παγκοσμιότητας, αναλύει τους παράγοντες της ευψυχίας και θάρρους και εμμονής της καρτερικής αποδοχής με θυσίας που κατίσχυσαν μιας βάρβαρης δύναμης και των διεθνών δολοπλοκιών για να οδηγήσουν στην ελληνική ανάσταση. Και παραλληλίζοντας τον αγώνα του 21 με τον αγώνα που διεξάγει η αδούλωτη στην ψυχήν Κύπρος, σκορπίζει άκρατη την αισιοδοξία πως το κυπριακό δίκαιο θα θριαβεύσει, πως από τον αγώνα και την Κυπριακή θυσία, θα ξεπιδήσει πανώρια και στην Κύπρο η Λευτεριά όπως τότε στην Ελλάδα".

Εξάλλου την 1.6.58 ο δημοσιογράφος της Αριστεράς Τεύκρος Ανθίας, ένας από τους σημαντικούς παράγοντες της Αριστεράς αυτή τη περίοδο, που έλεγε χωρίς φόβο και πάθος τις απόψεις του, έγραφε στη "Χαραυγή" εξυμνώντας τους αγώνες του κυπριακού λαού και μιλούσε για νεομάρτυρες στον αγώνα της ΕΟΚΑ:

"Ακούστε με. Ανοιξα τα φτερά του τραγουδιού μου για να συνθέσω τον ύμνον του αδούλωτου λαού μας, στον αλύγιστο αγώνα του για τη μεγαλύτερη αξία της ζωής. Κι' ήταν διθύραμβος ο στίχος μας. Κι' ήταν ηρωϊκή μπαλάντα οι στροφές μου, για την εξέγερση της λαϊκής θυσίας. Κάγκελλα και συρματοπλέγματα, αγχόνες και σκληρές δοκιμασίες ήταν βήμα ενός ολόκληρου λαού και το μαρτύριο τόσων αγωνιστών, πήραν τη θέση τους στο έργο μου χαραγμένα με ένα πύρινο κοντέρ, στο πεντελικό μάρμαρο του Λόγου. Και στάθηκε με θαυμασμό μπροστά στο ολοκαύτωμα του Αυξεντίου, της τελευταίες στιγμές του Παλληκαρίδη, του Καραολή και όλων των άλλων Κυπρίων νεομαρτύρων. Στάθηκα με βαθεία συγκίνηση μπρος τις μορφές άλλων

θυμάτων της στρατοκρατίας βγαλμένων από τα πλάνα του λαού μας. Και αντικρύζοντας το μεγαλείο της θυσίας του ξεχώρισαν μονάχα μια ιδεολογία στην προσφορά τους, την ιδεολογία της εθνικής λευτεριάς που την αισθάνεται ο λαός μας, δεν είδα δεξιούς και αριστερούς, είδα μονάχα Έλληνες που έδωσαν ολόκληρο τον εαυτό τους στον αγώνα για τον κοινό και πανανθρώπινο ιδανικό (της λευτεριάς).

Αργότερα, το **1959**, με τον τερματισμό της ΕΟΚΑ σε ένα πρωτοσέλιδο σημείωμά της η "Χαραυγή" κατά την τέταρτη επέτειο της έναρξης της ΕΟΚΑ, (**1.4.1959**) σε πρωτοσέλιδο άρθρο επαινούσε και πάλι τη θυσία των αγωνιστών που έπεσαν για την ελευθερία της Κύπρου:

"Σύσσωμος ο ελληνικός κυπριακός λαός, θα αποτίσει σήμερα φόρο τιμής προς όλους εκείνους που έδωσαν τη ζωή τους στον αγώνα κατά του αποικισμού. Ο λαός μας τιμά την μνήμη όλων των παιδιών του που θυσιάστηκαν για την πατρίδα, εμπνεόμενοι από την πίστη τους στο ανεχτίμητο ιδανικό της αυτοδιάθεσης της Κύπρου.

Όλοι οι πατριώτες που θυσιάστηκαν για την κυπριακή υπόθεση, δίνοντας τη ζωή τους, είτε στην αγχόνη είτε στις συγκρούσεις με τις δυνάμεις ασφαλείας, είτε με οποιοδήποτε άλλο τρόπο, πέθαναν με την βεβαιότητα ότι η θυσία της ζωής τους, θα πότιζε το δέντρο της εθνικής λευτεριάς της πατρίδας μας. Γι' αυτό αξίζει να τους τιμά ο λαός μας. Σήμερα απ' όλη την Κύπρο θα ακουστεί από το στόμα όλων των Ελλήνων η ευχή: Αιωνία η μνήμη σας συμπατριώτες αγωνιστές για την υπόθεση της εθνικής λευτεριάς της Κύπρου.

Παράλληλα όμως μ' αυτή την ευχή αποτελεί ιερά υποχρέωση όλων μας και κατά πρώτο λόγω της πολιτικής ηγεσίας του τόπου με ενωμένες τις δυνάμεις μας να προχωρήσουμε για να ξεπεράσουμε τα τόσα και τόσα εμπόδια και δυσκολίες που αντιμετωπίζουμε μέσα στη νέα κατάσταση και με κοινές προσπάθειες να δημιουργήσουμε εκείνες τις συνθήκες που θα οδηγήσουν τον κυπριακό λαό στην πρόοδο, την προκοπή και την ευημερία σε μια

ειρηνική, λεύτερη και ευτυχισμένη Κύπρο. Είναι αυτό ένας ελάχιστος φόρος τιμής στη μνήμη εκείνων που έδωσαν τη ζωή τους για την εθνική λευτεριά της Κύπρου".

Και στις **3.4.1959** έγραφε για τα μνημόσυνα των πεσόντων και σε άλλες εκδηλώσεις, που έγιναν σε χώρους που η ίδια δεν είχε, ωστόσο, καμιά πρόσβαση:

"Προχθές Τετάρτην, 1ην Απριλίου, ο Ελληνικός κυπριακός λαός, σύσσωμος απέσχε από τις εργασίες του και απαίτισε τον οφειλόμενο φόρο τιμής σ' όλους τους ήρωες και μάρτυρες της τετραετίας, εκείνους που θυσίασαν τη ζωή τους εμπνεόμενοι από τα ιδανικά της ελευθερίας.

Εις επιμνημόσυνες δεήσεις έγιναν σ' όλες τις πόλεις και κωμοπόλεις της νήσου και στα κενοτάφια που είχαν στηθεί στους ναούς κατατέθηκαν στέφανα εκ μέρους όλων των οργανώσεων και σωματείων, Δεξιάς και Αριστεράς.

Ο Μακαριώτατος Αρχιεπίσκοπος και Εθνάρχης Μακάριος προέστη της τελετής στον ιερό ναό Φανερωμένης και μνημόνευσε ένα- ένα χωριστά όλους τους πεσόντες για τη λευτεριά της πατρίδας.

Ακολούθησε κατάλληλη ομιλία από τον υποδιευθυντή του Παγκυπρίου Γυμνασίου Χρ. Χαραλάμπους, αργότερα οργανώθηκε ειδική τελετή στο Παγκύπριο Γυμνάσιο, ενδοσωματειακή συγκέντρωση στο οίκημα της ΣΕΚ, άλλη τελετή στο οίκημα της ΟΧΕΝ Λευκωσίας, όπου παρέστη ο Αρχιεπίσκοπος. Κατάλληλοι ποιητικοί στίχοι και θεατρικά έργα πατριωτικού περιεχόμενου εποίκιλλαν τα προγράμματα προς τιμή των θυσιασθέντων αγωνιστών".

Στη Λεμεσό ιδιαίτερα στο μνημόσυνο που έγινε στον ιερό ναό Καθολικής οι οργανωτές δεν προσκάλεσαν και τον Δήμαρχο της Αριστεράς Κώστα Παρτασίδη και τα Αριστερά μέλη του Δημοτικού Συμβουλίου και των οργανώσεων της πόλης σε ένα μνημόσυνο στο οποίο μίλησε ο πρώην καταζητούμενος Δήμος Χατζημιλιτής έστω και αν ο Κώστας Παρτασίδης αναγνώριζε με μια κίνηση του τον αγώνα της ΕΟΚΑ ως Εθνικοαπελευθερωτικό και πάλι.

Εγγραφε η "Χαραυγή" στις 3.4.1959:" Στην πόλη αυτή αλγεινήν εντύπωση προκάλεσε το γεγονός ότι η οργανωτική επιτροπή του μνημοσύνου δεν προσκάλεσε τον Δήμαρχο κ. Κώστα Παρτασίδα και το Δημοτικό Συμβούλιο, ενώ φρόντισε να καλέσει μόνο τα δυο δεξιόφρονα μέλη του Δημοτικού Συμβουλίου.

Δεν προσκλήθηκαν επίσης η ΠΕΟ και οι άλλες λαϊκές οργανώσεις και σωματεία της πόλης. Αυτή η στάση της οργανωτικής επιτροπής, όχι μόνο έρχεται σε αντίθεση με τις εκάστοτε διακηρύξεις του Αρχιεπισκόπου για ενότητα και σύμπνοια, μα αποτελεί εμφανή πρόθεση παραγνώρισης της δημοτικής αρχής, πούναι το αιρετό σώμα της φυλής μας. Ιδιαίτερα σχολιάστηκε ο γεγονός ότι τέτια συμπεριφορά δεν έπρεπε να επιδειχθεί προς τον κ. Παρτασίδη, του οποίου η Εθνική δράση και οι ενέργειες και τα διαβήματα για τη βελτίωση τόσο των συνθηκών διαβίωσης, όσο και την απόλυση των πολιτικών κρατουμένων, είναι αρκετά γνωστά και έχουν μάλιστα εκτιμηθεί από ολόκληρο τον κυριακό λαό.

Παρ' όλη όμως τη συμπεριφορά της οργανωτικής επιτροπής προς τη λαϊκή παράταξη τόσο ο δήμαρχος όσο και η ΠΕΟ, το ΑΚΕΛ οι αθλητικοί σύλλογοι και άλλα προδευτικά σωματεία φρόντισαν να στείλουν αντιπροσώπους και να καταθέσουν στέφανα στο κενοτάφιο των ηρώων. Ομως τόσο στον αντιπρόσωπο του δημάρχου όσο και στις αντιπροσωπείες των άλλων λαϊκών οργανώσεων, δεν επετράπη η είσοδος στην εκκλησία για την κατάθεση των στεφάνων, και υποχρώθηκαν να τα παραδώσουν στην είσοδο με την υπόσχεση ότι θα τα κατέθεταν οι υπεύθυνοι επί της τάξης. Στο μεγάλο δαφνοστέφανο του κ. Παρτασίδα υπήρχε η πιο κάτω επιγραφή: "Ο δήμαρχος Λεμεσού στη μνήμη των πεσόντων κατά τον εθνικο-απελευθερωτικό αγώνα της Κύπρου".

Ο Κώστας Παρτασίδης τίμησε ακόμα την επέτειο με την ανάρτηση της ελληνικής σημαίας στο κτίριο του δημαρχείου παρ' όλον ότι η 1η Απριλίου δεν ήταν επίσημη αργία.

Ο ίδιος ο Δήμος σε ανακοίνωση του απαντώντας σε κατηγορίες δεξιών εφημερίδων ανέφερε ότι με διαταγή του Δημάρχου δόθηκε οδηγία όπως "η ελληνική σημαία αναρτηθεί επί του δημοτικού Μεγάρου κατά την 1ην Απριλίου ως συμβαίνει και κατά τας εθνικάς επετείους της 25ης Μαρτίου και της 28ης Οκτωβρίου, πράγμα το οποίον εγένετο".

Εξάλλου, προστίθετο, "κατά την συνεδρίασιν του Δημοτικού Συμβουλίου της 30ης Μαρτίου 1959 ο δήμαρχος Λεμεσού υπέβαλε εισήγησιν προς το Δημοτικόν Συμβούλιον, η οποία έτυχε ομοφώνου εγκρίσεως, όπως τα ονόματα όλων των απαγχονισθέντων και πεσόντων κατά τον εθνικοαπελευθερωτικόν κυπριακόν αγώνα δοθούν εις διαφόρους δρόμους της πόλεως".